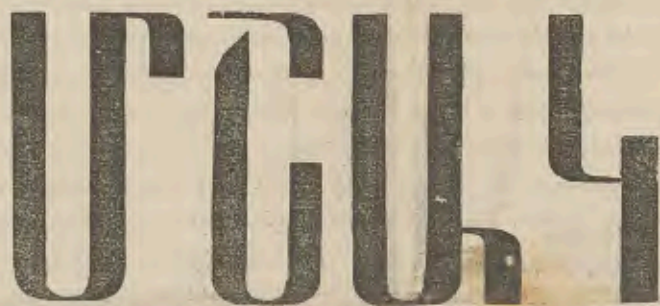

Տարեկան զինը 10 բուր, կէս տարվանը 6 բուր:
Առանձին համարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմայն խմբագրատան մէջ:

Օտարաբարաբայից գիմում են ուղղակի
Тифлиса. Редакция «Маска».

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
խրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Բաց նամակ պ. Բագա-
նովին: Նամակ Արաբաբաբայի: Նամակ Գեորգի-
դից: Ներքին լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Արաբաբայի լուրեր:—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ:—ՅԱՅՏԱՐԱՎՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Նամակ Թիւր-
քիայից:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՅ ՆԱՄԱԿ Պ. ԲԱԳԱՆՈՎԻՆ

Ձեր բանալիքը Ղարսի հայոց երկսեռ ուսում-
նարանների տեսուչ պ. Ա. Ղազարեանցի հետ
տեղիս «Կարօ» չաբաթաթերթում մինչև ցայժմ
լաւ ուղղութիւն ունէր, որովհետեւ միմեանց պա-
տասխանում և միմեանց կարծիքը հերքում էր
հիմնական փաստերով և թուական հաշիւներով,
բայց վերջերս դուք, պ. Բագանով, թողնելով ձեր
մինչև անգամ ձեզ կապակցելի փաստերը, դիմում
էք հետեւեալ անվայել միջոցներին, այն է արատա-
ւորում էք հայոց երկսեռ. դպրոցների թէ բարոյա-
կան և թէ բուսական կազմակերպութիւնը,
արհամարհում էք 10—15 հոգուց բաղկացեալ մի
ուսուցչական խումբ՝ չը հաւանելով որոս ընդու-
նած մանկավարժական սկզբունքներին և դասա-
տութեան եղանակներին: Դուք այս ամենն ա-
նում էք միայն անելու համար, իսկ թէ մտածում
էք արդեօք, թէ ինչ անդառնալի հարուած էք
հասուցանում դաստիարակչական գործին, քաւ լի-
ցի, որովհետեւ, ինչպէս երևում է, ձեր սրտան
աչքերի կէտը, արդարի աչքերի նման, փակել էք
ձեր գործունէութիւնը տեսնելու և բաց էք արել
միւս կէտը՝ ուրիշի գործունէութիւնը լաւ գնահե-
տմամբ:

Թողնելով այդ յօդուածին (որ գտնվում է այս
տարվա «Կարօ»-ի № 10-ում) պատասխանելու,
կամ արհամարհելու (իր գործն է) քաղաքիս հայոց
երկսեռ ուսումնարանների պ. տեսչին՝ դիմում եմ
նամակիս գրութեան իսկական պատճառին: Դուք
ձեր այդ յօդուածի մէջ ի միջի այլոց ասում էք,
—«Միայն մտաւոր հաշիւն է, որի մէջ բժիշկ
Ղազարեանցի աշակերտները երևում են (երևում
են) հն) ոչ թէ բարձր, այլ միայն ոչ էլ ցածր ու-
ղիւնները: Բայց չէ որ այս մեղմայայտիս դրօշ-
դութիւնները, որոնք ապագայից չեն թուարանական

զարգացման, դժուար չէ հայ երեխային ուսակու-
թիւն դարձնել իր ծնողների վաճառականական
կեանքի մէջ: (Կեցէք, Կեցէք): Բայց այսուամե-
նայնիս հայ վաճառականին ամենամահաբեկաւ և
այս ուսումնական առարկայի մէջ, ինչպիսին է
թուարանութիւնը, բժիշկ Ղազարեանցի աշակերտ-
ները (չենք ուզում նրան վերաբերել—պէտք է
խոստովանել) երևում են չափազանց անկարող,
երբ գործը հասնում է թուարանական տեղեկու-
թեանց սխառմատեղեկանութեանը»: «Կարօ» №
10, 1884 թ.:

Ահա թէ ինչ էք ասում Ղարսի հայոց ուսում-
նարաններից ձեր իշխանութեան տակ գտնվող
ուսումնարանը մտնող աշակերտների գիտեցած և
սովորած թուարանութեան մասին, և որովհետեւ
դուք նրանց գիտեցած թուարանութիւնը իրանց
ծնողաց «վաճառականական կեանքի» արդարեւ
էք համարում, կամ նրանց սովորածի միայն մտա-
ւոր հաշիւ գիտեալն էք խոստովանում և ուրանում
էք նրանց թուարանութեան սխառմատեղեկա-
նութեան մասին տեղեկութիւնները, անուանելով
«չափազանց անկարող», եւ, իբրեւ վերջիւնաւ ու-
սումնարանի, ուրեմն և նոյն աշակերտների թուա-
րանութեան դասատու-ուսուցչի, պարտք եմ հա-
մարում մի քանի խօսք ասել ձեզ:

Մտածեցիք, արդեօք, պ. տեսուչ, այդ տողերը
գրելիս դուրանք ճշմարտութեան մասին. կարող
եմ ասել «ոչ», որովհետեւ կամ պէտք է ենթադ-
րել, որ չափազանց մոռացկոտ էք, կամ այս օր-
վայ դրանք սովոր էք վաղը հերքել, ինչու որ մի
երկու ամիս առաջ բժիշկ Ղազարեանցին գրած
ձեր պատասխանում («Կարօ» № 1) ասել էիք,
որ հայոց ուսումնարանից ձեզ յանձնած քաղա-
քային դպրոցը մտնող աշակերտներից (հինգն են
սորանք) «երկուսը միայն թուարանութեան մէջ
հաւատար յաւաջ են գտնում միւս աշակերտների
հետ»: Մտածեցիք էլ, որ ոչ թէ երկուսը, այլ բո-
լոր հնգի մինչև ցայժմ ստացած թէ տարեկան և
թէ եռամսեայ տեղեկագիրը, ձեր ստորագրու-
թեամբ վաւերացրած, թուարանութիւնից կրում
են չորսեր և հնգեր: Բայց ինչ. ձեզ համար այդ
չորսերը և հնգերը ոչինչ են, դուք ինձ կարող
էք պատասխանել ըստ ձեր սովորութեան (տեսե՛ք
«Կարօ» № 4), որ ոչ թէ հինգ կամ չորս ար-
ժէն ձեր աշակերտները, այլ երկուս—երեք, կամ կը
պատասխանէ՛ք, որ ուսուցչից սխալվել է, առաւ է
գրել, կամ «մանկավարժական խորհրդի» ընդհանուր

նստի կրկնողական քննութեան ժամանակ՝ ձեր
աշակերտները ստացան կամ վատ կամ միջակ
թուանշան, որովհետեւ ձեզ մօտ սովորական է ա-
շակերտներին լաւ և չաւ լաւ թուանշաններ դը-
րել մի տարի և չորս ամիս շարունակ, իսկ յե-
տոյ ընդհանուր քննութեանը արագացրէ ևս, որ
նրանք ընդհանուր զարգացումն ստացած, կամ մի
ուրիշ ուսումնարանում սովորած առարկաները
լաւ բմբռնած՝ մտել են ձեր իշխանութեան տակ
գտնվող ուսումնարանը, իբրեւ թէ աւելի և աւե-
լի յառաջ գնալու յատուկ:

Պ. Բագանով, եթէ իմ աշակերտները թոյլ էին
թուարանութեան կանոնաւոր ընթացքի մէջ, ա-
սացէ՛ք ինքներեմ, ինչու ընդունվեցան նրանք երկ-
րորդ քաղաքական բարձր և երրորդի ստորին բա-
ժանմունքները, ուր մտնող աշակերտներից պա-
հանջվում է, միւս առարկաների հետ միասին, և
թուարանութեան մէջ կանոնաւոր հմտութիւն:
Գիտեմ, որ սորան էլ կը պատասխանէ՛ք թէ «դի-
ջողութիւն» արկնք («Կարօ» № 10): Բայց ես չեմ
հասկանում թէ ինչ կը նշանակէ դիջողու-
թեամբ ընդունել բարձր բաժանմունքները այն-
պիսի աշակերտներին, որոնք թուարանութեան
գլխաւոր մասի, սխառմատեղեկանութեան մէջ
«չափազանց անկարող» են: Ձը լինի թէ նը-
րանց հասակներն աչքի առաջ ունէիք. փառք
Աստուծոյ որ նրանցից տարիքով շատ մեծեր կան
քաղաքային ուսումնարանի ստորին դասարան-
ներում և չը պէտք է մտածալ նաեւ այս, որ քա-
ղաքային դպրոցներ մտնող աշակերտների տա-
րիքի վրա ուշադրութիւն չատ չէ դարձվում: ՁԷ
որ այդ դիջողութիւնը աշակերտներին բնամոտ-
թեան մասնեւ է նշանակում, որով նրանք ստա-
ցած կը լինեն անդառնալի վեհաներ, այս, կար-
ժում, ձեզպիսի մանկավարժներին աւելի յայտնի
պէտք է լինէր: Եւ վերջապէս եթէ նրանք
թոյլ էին, ինչու նրանց պատրաստական և առա-
ջին դասարանները չընդունեցիք:—Ես ձեզ ասեմ
թէ ինչու.—մինչև այս երեք ամիսը ձեր հայեցո-
ղութիւնը դէպի իմ աշակերտները և նրանց ստա-
ցած զարգացումը անաչառ էր, նրանց ունեցած
գիտութեան համեմատ բաժանեցիք ձեր իշխանու-
թեան տակ եղած ուսումնարանի բարձր բաժան-
մունքները, մինչև անգամ երեք դասակից աշա-
կերտների (Ղ-եան, Խ-եան և Մի-եան) բաժանե-
ցիք միմեանցից, առաջին երկուսին ընդունեցիք,

պ. դասատան ստորին, իսկ վերջինին երկրորդի
բարձր բաժանմունքը. նրանց յառաջադիմութիւնը
միշտ լաւ և չաւ լաւ գտնելով, դուք նրանց նոցա
գիտութեան համապատասխան տեղեկագրեր տուիք,
իսկ այս երեք ամիսայ ընթացքում երբ ձեր և միւր
ուսումնարանի տեսչի յարաբերութիւնը այս վեր-
ջին բանակաւ աւելի ստանացաւ, սկսեցիք նը-
րանց գիտութիւնը այլ ևս ոչ թէ անաչառ, այլ
կողմնապահ կերպով գնահատել, նրանք այլ ևս
չորս և հինգ չեն տեսնելու, ինչպէս երևում է ձեր
տուած այս վերջին տեղեկագրից և ձեր բժիշկ Ղա-
զարեանցին տուած պատասխանից («Կարօ» № 4):

Պ. տեսուչ, խորհրդը եմ տալիս ձեզ կրկին ձեր
անաչառութեան ձայնին հետեւել և իմ աշակերտ-
ներին կրկին գնահատել անկողմնապահ կերպով
նրանց գիտութեան համաձայն: Բացի սրանից
խորհրդը եմ տալիս մի լաւ սովորել գոնէ գործնա-
կանապէս, եթէ ոչ տեսականապէս, թուարանու-
թիւնից տոկոսները, եթէ ոչ բարդը, դէթ պարզը,
խորհրդը եմ տալիս մի լաւ գնել ձեր անցեալ
տարուայ տուած տարեկան հաշիւը (որ եթէ մո-
ռացել էք գտնելու է 1883 թ. «Կարօ» № 18) և
տեսնել թէ ինչպիսի աններելի սխալներ են մտել
նրա թուական մասի մէջ, այսինքն աշակերտների
ընդհանուր թիւից նրանց ըստ դասակարգելի,
ըստ դասակարգութեան, ըստ բաժանման (դասա-
րաններում) համաձայն տոկոսների մէջ, որ բոլոր-
վին աններելի է մի այնպիսի անձի, ինչպիսին
դուք էք և լաւ հասկացէ՛ք, որ իմ այդ «իբնից
ծնողաց վաճառականական կեանքի մէջ ուսակու-
թիւն (թուարանութիւնը) դարձրած» աշակերտնե-
րը շատ և շատ լաւ կը վճռէին և սովորները
ձիւղ կը հանէին:

Ղազարեանց պատկառանք ունեցե՛ք, պարոն, և
խոստովանուցե՛ք, որ իմ աշակերտները ձեր բարձր
դասատան բարձր բաժանմունքի աշակերտներից
եթէ ոչ բարձր, դէթ հաւատար թուարանութիւն
գիտեն, խոստովանվեցե՛ք, որ իմ աշակերտները
մինչև ցայժմ ձեզանից ոչ թէ թուարանութիւն,
այլ թուարանութիւնը ուսուցչին արտայայտել են
սովորում:

Սեդրակ Գրիգորեանց

ՆԱՄԱԿ ԱՆԱԿԱՎԱՔԻՆ

Մարտի 2-ին

Անցեալները Օլաւէր գիւղում պատահեցաւ մի

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻՆԱՅԻՑ

Հասան Գալէ, 15 փետրվարի

Ամենքին մի հետաքրքրական դէպք է պատա-
հել այստեղ սահմանադրութեամբ, որի վրա աւելորդ
չէ մի քանի նկատողութիւններ անել ի գիտու-
թիւն թէ կառավարութեան և թէ հասարակու-
թեան:

Տաճկաց օֆիցերները ծեծվեցան Եֆենի ֆէօլում,
որոնք անցել էին Զիլինից Կարաուրդան, ուսաց
սահմանադրի պաշտօնականների նոր տարին չնոր-
հաւորելու. սակայն պէտք է տեսել, որ վերջապէս
իրենց շուքից անգամ վախենում են, ուր մնաց
որ նոքա մի այդպիսի յանդուգն գործ կատարէին:
Մենք նախ քան պարզելու իրողութիւնը՝ անց-
նենք մի այլ պատմութեան:

Մինչև ուսաց Կարսի և Սողանուղի գրաւելը,
ինչպէս ասում են, թուշու անգամ չէր կարող
ազատօրէն թուշ մի կողմից դէպի միւսը. ամեն մի

փոս, ամեն մի աւերակ, անտառի այգիներն մե-
ռելային լուծութեամբ կեցած խորշերը ծառայում
էին աւազակաց համար. Ալեքսանդրապոլից իրող-
րում անցնելու համար բաւական չէր 100 հոգուց
բաղկացած մի կարաւան, որ առանց նեղութեան
անցնէին այն տարածութիւնը. շատ անգամ սուրը
Կարապետ զնացող ուխտաւորաց խումբը, 50—60
հոգուց բաղկացած, եթէ ոչ բոլորովին էին կո-
ղտկոտում աւազակներից՝ գոնէ հազար տեսակ նե-
ղութեանց էին հանդիպում մինչև տեղ հասնելը ու
վերադառնալը, այդ ևս այնպիսի պարագաներում,
երբ ուխտաւորաց Ղաւաղը (առաջնորդը) յայտնի
ընծաներ էր նուիրում այս ինչ կամ այն ինչ խմի-
քի աւազակապետին: Սողանուղի այդ անգամ
տարածութեամբ անտառը ոչ թէ թիւրք կառա-
վարութեան սեփականութիւնն էր, այլ տեղային
չեքերը, քիւրդ, թուրք բնակիչ աւազակները, իսկ
կառավարութիւնը օգտուում էր միայն այն պարա-
գայում, երբ քաղաքի կամ գիւղերի մէջ պատահ-
մամբ տեսնում էր զիւղացուն փայտ վաճառելիս,
վերջինս տալիս էր յայտնի դուռնար ազատ վա-
ճառելու համար:

Այն օրից երբ այս երկիրը ուսաց հզօր տե-
րութեան ձեռքն անցաւ, անցել է 7—8 տարի,
որից յետոյ ոչ միայն կարաւաններ, այլ տառը
տարեկան երկխան անգամ ազատ և ուրախ տուե-
լով անցնում է այդ տարածութիւնը: Հարց: Ար-
դեօք ինչպէս են կառավարվել և կառավարվում

այդ աւազակութեամբ պարագովող մարդիկ, ո-
րոնք 7—8 տարի առաջ իրենց զաւանական յան-
դութեանցով սարսափեցնում էին Օսմանեան
պետութիւնը: Պատասխան: Ամենաուժեղները,
որոնք Ռուսաց ձեռքն անցան, արդէն մեծամեծ
գեղեր կատարելով, մեծամեծ պարգևների տիրա-
ցան, իսկ որոնք տաճկաց ձեռքն անցան, նրանք
ևս այնտեղ վարձատրվեցան, ոմանք փաշայու-
թիւն, ոմանք գայմազաւութիւն ստանալով: Սը-
րանց առաջ բացվեցաւ բացարձակ կողոպտելու
ասպարէլ և այժմ իսկ այսպէսով են այդ ազա-
կութիւնը, թալիւնով դեռ շատ անմեղների արկնք.
Ռուսաստանում մնացող փառքի տիրացած աւա-
զակները, տեսնելով որ արդարութեամբ ոչինչ չեն
կարող շահել ուսաց բարեկարգ համահաւա-
սար օրէնքների տակ, թողն իրենց տունը, տեղը,
հողը և անցան Տաճկաստան: Այդպիսի անցնելով
դէպի օսմանցին, իսկոյն և եթ տիրացան տաճա-
ւոր գիւղերի և կոյւնիցան «էլ աղապի-ներ».) սը-
րանք են տեսնում գիւղացուց դատը, սրանց հրա-
մանով միայն կարող են ամուսնանալ, այս ինչ,
այն ինչ կողմ գնալ. նրանց տունը դառնում է
լիբի դատատանաւոր, իբրեւ անօթ, իբրեւ աւազա-
կանոց, իբրեւ հիւրանոց և այլն: Ամեն դէպքում ար-
ժանի պատիւը կամ պատիժը այդտեղ է ստա-
նում:

Մեր խօսքը արդարացնելու. համար մէջ ըն-
կնել մի փաստ: Հռչակաւոր Ռէշիտ Աղան, որը

պատերազմից առաջ յայտնի արհեստով էր պա-
րագում, պատերազմում նա արժանացաւ զին-
դապետութեան (ПОЛКОВНИКЪ) աստիճանի, ստա-
ցաւ բարեկենսաւ Ռուսաց կառավարութիւնից և
կալուածներ. այդպիսի մի բարդաւորութեան մէջ
Ռէշիտ Աղան ինչն իրեն գերիլիքի մարդ էր
համարում: Մի քանի տարի սրանից առաջ
Ռէշիտ Աղայի սեփական հեղափոխները կատարե-
ցին մի եղևուստագործութիւն՝ սպանելով մի հայ
վաճառականի. վաճառականը սպանվեցաւ, և նրա
զենքերը իբրեւ ընծայ Ռէշիտ աղային նուիրվե-
ցան: Եւ որովհետեւ վաճառականը անցել էր
սովորական ճանապարհով Կարաուրդանի վրա-
յով և անցնելով դէպի չեքերները սպանվում
է անտառի մէջ և կողոպտւում, այս պատճա-
ռով Ռէշիտ Աղայի կարծիքով Կարաուրդանի
խանութեան Մաղաբեան Ներսէսը պէտք է
անէր այդ եղևուստագործութիւնը: Եւ որովհետեւ
անմեղ Ներսէսը ազատուեց, որովհետեւ ուսաց
արդարապատ օրէնքը նորանում մեղադրելու բիծ
անգամ չը դաւաւ, ուստի արդարութիւնը Ռէշիտ
աղայի պատուին դիպելով թողեց ամեն ինչ՝
կալուած, տուն, տեղ, որը աղապաններին, որը
կառավարութեան և անցաւ Տաճկաստան. նորից
մարդը արդարաւ տաճաւոր (մօտ 75) գիւղերի,
էլ-աղասի կոչվեցաւ, այժմ ինչն է օրէնք և տեք
ամենայնի:

Այժմ դառնանք օֆիցերներին ծեծվելուն: Ինչ-

անցը, որ բոլորովին նոր է մեր բազմապիսի մի-
նակի մէջ և որ կարող է ունենալ նշանաւոր հե-
տեանքներ: Յիշեալ գիւղը ունի երկու քահանա-
ներ, որոնցից մէկը արգելաւ է քահանայագոր-
ծութիւնը: Գիւղացիները մէկը մեռնում
է. միւսը անհետ կորչում է: Գիւղացիները
ազատ քահանայի հետ, գիւղում են տեղիս հո-
գեւոր գործակատար Յովհ. ք. Քաջազնու-
նուն, խնդրելով, որ նա մի այլ քահանայի նը-
շանակի նշանակելով խնդրելու համար: Գործակա-
տարը, որը, ի հարկէ, տեսնելով միտակցութեան
վրդոված գրութիւնը, կարող էր մի կերպ վերջ
տալ այդ քահանայի, իր սովորական ընդունակու-
թեանը գործը ձգում է կոնսիստորիայի վրա, որ-
տեղ և հետագայում են: Կոնսիստորիայի քաջասով
է գիւղացիների խնդրը, տնօրէնելով որ նման-
ցեալ թողութիւնը ազատ քահանայի միջոցով... Գիւ-
ղացիք վրդոված գնում են դիւղ, վեր են
առնում նմանցեալին և առանց քահանայի, ա-
ռանց կարգ կատարելու տանում ինքնուր
հողը... Կրաւարանական տեսակետից դուրս է
անցանդիւնակի է հոգ. գործակատարին և հոգ.
կոնսիստորիայի վարմանը, քայքայ միջէ միշտ
պահպանելով է իրաւարանութիւնը հոգ. վարչու-
թեան և ժողովրդականների փոխադարձ յարաբե-
րութեանց մէջ: Արդեօք այդպիսի տեսուր դէպքը
յարգանքներու չէ ընթերցողների մէջ յանկուծիւ
հետազոտելու դրա պատճառը: Կենցիկն է արդեօք,
որ սորանց մի քանի տարի առաջ այդպիսի դէպ-
քի մասին մտածել անգամ չէր կարող հայ-գիւղա-
ցին, իսկ այժմ ինքն է անու... ԶԵ որ պէտք է
գրանում մի խոր պատճառ լինի իմացված: Ընդ-
հանուր պատճառները ժողովրդականաց ուսումն-
թեան դէպք հոգեւոր գործերը ոչ ոքի համար գաղտ-
նիք չեն կարծում և խառնութեան են ամենը:
Ընդհանուրից հերթը գալիս է մասնաւորին: Ըն-
դունելով որ հոգ. գործակատարը ներկայացուցիչ
է հոգ. իշխանութեան, ընդունելով որ դրա միջո-
ցով ժողովրդային ճանաչում է հոգ. իշխանութեան,
սակարգութեւր դրա վրա և այն ճանաչումները, որ
30,000 հայերի հոգ. գործը կառավարող առանց
կոնսիստորի, ինքնուրոյն, գրեթէ ինքնիշխան կեր-
պով—գործակատարն է, այն ժամանակ հասկա-
նալի պէտք է լինի թէ ինչ պայմանների բաւա-
կանութեան պէտք է տալ նա, ինչպիսի բարե-
մասնութիւններով պէտք է օժտուած լինի նա, որ-
քան վարչական ընդունակութեան և տակաւ պէտք է
ունենայ հոգ. գործակատարը միւր վիճակում: Թէ
որքան արդարացիք է հոգ. իշխ. հաստատութե-
թիւնը նախկին գործակատարը, այդ յայտնի է
նրա գործած գեղծամենքից, որոնց համար միա-
համու բողոքից ժողովուրդը, քայքայ ում նշանա-
կեց հոգ. իշխանութիւնը, վրդոված, վնասված
ժողովրդին հանդուստեան, միջոցաւ համար.
մի անձի, որ բացի վարչական կատարեալ անըն-
դունակութեանց, մի յովիւր չափ ժողովրդականու-
թիւն չունի:

Քանի որ գործերը այսպէս կը շարունակ-
վեն, քանի որ ժողովրդի կարիքը ուսումնասի-
րող, դարման տանող չը կայ, քանի որ այսպիսի
պէս իրենք վկայում են, գործը այսպէս է եղել:
Թիւրք օֆիցերները ըստ սովորութեան անցել են Կա-
րա-ուրդան, տեղալին մաքրապետ ա. Կուզմինի նոր
տարին շնորհաւորելու, որտեղ ընդունվել են խմբի են
միտվին և բաժնակի բարեկամաբար: Այդ օրը պ.
Կուզմինը փողի կարօտութիւնը դժգոհ խնդրում է
թիւրք օֆիցերներից 24 ռուբլի և խառնում է
վերադարձնել 8 օրից յետ. թիւրք օֆիցերը մի
քանի անգամ ուղարկելով իր ծառային փոխ տը-
ւած 24 ռուբլին պահանջելու, պ. Կուզմինը մեր-
ժում է. այս պատճառով այս անգամ իրենք օֆի-
ցերները, իւղաչելք և երկու ծառայող դափնի-
ների հետ գալիս են Կարա-ուրդան և պ. Կուզմինի
հետ միտակցում են Յէն-ի-Քէ-յի, ինչու են մի
յոյնի տուն ժամանակ անցկացնելու. ինչպէս կը
պատահի իւղաչելի ձեռքից վայր կընկնի օլիւ
գաւաթը, որը կը հրամայէ մօտիկ կանոնած երե-
տասարեանից մէկին «վերցրէ՛ք ձեր Յիսուսին»,
գիւղացիք այս խօսքերից կը վրաւարդուն, իսկ
պ. Կուզմինը կը խախտուի գիւղացիներին
ծեծել և ինքը կը հետանայ այդ տեղից, կը գնայ
նոյն տեղի կողմերի հարկաւարանի մօտ, վերջի-
նըս իմանալով երկուքները, շտապում է օգնու-
թեան, ազատելով թիւրք օֆիցերներին, հրամայում
է հետանալ գիւղից. սակայն թէ հարեցողութիւնը
թէ ծեծել և գիւղաբնակ մօտիկ արկելում են նրանց
հետանալ այն տեղից, մնում են մինչև առաւօտ և
միւս օրը Կարա-ուրդանով անցնում են Զիւլին:

անտակա գործակալներ կը նշանակվին 30,000
մարդկանց հոգեւոր պետերին բաւականութեան
տալու, զարմանալի չեն Օրաւէրի անցքերը: Երա-
զի մէջ գրված տեղեկութիւններին մեր սուրբ
հայրերը սովոր են իրանց իսկական գրութիւնը
ծածկելու համար՝ հաւածելու ու թշնամիներով
չլրացաւորված ցոյց տալ իրանց, քայքայ ում մտածեց
լուրջ ուղարկութեան դարձնել լրացրեալն իրեն-
րի վրա, ում ցանկացաւ ստուգել թղթիցի հա-
ղորդութիւնները: Ամից կարող է հոգեւոր իշխա-
նութիւնը տեղեկանալ գործերի գրութեան մասին,
միջի յայն իսկ գործակալից, որ չա՛ն ունեցող
անձն է այս գործի մէջ: Բայց տու այժմ, գրեթէ
այդպէս է վարվում հոգ. վարչութիւնը: Այս և
այդպիսի ճանաչումները ի նկատի ունենալով,
միւր մնում ենք սպասող գրութեան մէջ, աչքերս
դարձած դէպքի էջմիածին, որտեղ երկու ամից
յետոյ լինելու է Լուսաւորչի Ամուրի նոր դահա-
կալի ընտրութիւնը և յետոյ, որ նորոգելի Զա-
րաւորը, վերջ կը գնէ լուրջ անգաւախութիւն-
ներին, իւրաքանչիւրին իր արժանեաց համեմատ
վարձատրելով կամ օրաւորելով:

ՆԱԽԱ ԴԵՐԵՆԻՑ

Վարդի 4-ին
Գլխաւոր քաղաքում բնակվող հայ հասարակու-
թիւնը մօտաւորապէս բաղկացած է 130—150 ըն-
տանից: Ընդհանրապէս միաամանութիւնը դա-
նաւան քաղաքներից գաղթականներ են, գլխաւո-
րապէս Եւրոպայ, որոնք ընդի գերբնիցների հետ
միասին, մի ուժով պահում են մի ուսումնարան,
երկու գաւառներից կարգված՝ մէկը օրիորդաց,
իսկ միւսը աղայից: Սովորողներից 25 օրիորդներ
են, 25 աղայից: Թէ և չէ կարելի ասել, որ ուսում-
նարանի գրութիւնը նախանձնէ է, քայքայ և այնպէս
միւս յոյս կայ այժման հոգաբարձութեան վրա,
որոնք չեն խնայի և չեն խնայելու իրանց անձ-
նուր ծառայութիւնը մատուցանելու այս ու-
սումնարանի բարձրագոյն և յաւաքագիտու-
թեան համար: Զորավարը նոյնպէս անտար-
բեր չէ դէպք ուսումնարանը և արդէն, որ-
պէս կենսական պահանջ նրա կանխում և յայտ-
ան մնալուն, ըստ կարանք և կարողութեան չէ
խնայում իր կողմից: Օրինակ. մօտ օրերումս
մի մարդ, քիօկից Մակար անունով, մեռնելով
թողել էր մի կտակ, որից երկուս է, որ նա իր
դպրը կտակում է յօգուտ ուսումնարանի, որի
համար և ուսումնարանի վարչութիւնը պարտք
համարեց պատուել նրա յիշատակը, ներկայ գը-
տնվելով նրա թղթերը երկրեցում ուսուցիչների
և ամսականի հետ միասին, որ և վերջացաւ ու-
սուցիչ Կ. Տ. Պ. դասընթակցանով, որը մի քանի
խօսքով քաջատրեց հանգուցեալի արած կտակի
նպատակի վստահութիւնը՝ մաղթելով որ շատերը

Մի քանի չարախ առաջ վերին-Բաղնիւում
(Տաճկաց) խմբով 10—15 հոգի աւազակներ երե-
ւացին, որոնք դիւղէ գիւղ պատելով Ռուսաց սահ-
մանը անցան, սակայն ձմեռն սաստիկութեամբ,
բարեբախտաբար, արդեւից նրանց, իրենց ցանկա-
լի բարձրագոյն համարել: Մենք պատահաւոր Կա-
րա-ուրդանում նոյն մարդկանց օրատահեցանք. գիւ-
ղացիք նրանց չափ ըստ ճանաչում են, որ նրանք
կատարեալ սաղաքներ են, Կարաւոյ նահանգից:
Այդպիսի մարդիկ, մեր կարծիքով պէտք է ունե-
նային կատարեալ անցկացիներ տահմանադրի
փոտաւորը անցնելու համար, քայքայ ինչպէս միւս
կողմ մեր դարձանք, որ այդ մարդիկ, առանց ըն-
նութեան մաքրատան կողմից, ազատօրէն խաչ ու
բէշ անելով մաքրատան պաշտօնէից հետ անցան
դէպքի Կարա: Մենք հետաքրքրված այդ տեսարա-
նից, հարցրինք մաքրատանից թէ ովքեր են այդ
աղաները: Կրտսեր Ռեշիդ Ալեքի փեսաները
ու աղապաններն են, պատասխանեցին մեր խո-
սքի տղաներ կուգլելու արժանաւորութիւն ու-
նեն նրանք, նախած գեղեցիկի նմոցների վրա
թխակալին հաղաւտանելով նրանց հետում էին
ձիւտը ծառաները, որոնք չենք ու բարակի-
րը և մի քանի բողոքներով, դրանք հիւր էին դը-
նալով Ռեշիդ աղային, որը ընակվում է Զիւլինից
ոչ հեռու, օրորողութեան ժամանակ անցկացնե-
լու: Լու. միջոց է, անցադիր չունենալ, արատ-
բէն անցադարձ անել մի սահմանադրի միւսը,

այս բարի օրինակին կը հետեն, որպէս ճշմարիտ
քրիստոնեայ և աղաքին բաւականութեան նա-
խանձանիւր: Մենք մեծապէս ենք, որ Գլխաւորի
հասարակութիւնը հաղանաւոր նախնական մա-
րնի լեզուի տուած կրթութեան առաւելութիւնը,
կը շարունակէ իր նախադրութեամբ ազատութե-
լու նկատելու գաղտնի գրութիւնը, և ընդարձա-
կելու դասարաններ իրեն, որի պահանջը դրալի
և անկերէ է, չը նայելով այցելող աշակերտների
և աշակերտութիւնի սակաւութեան: Մի վատ սո-
վորութիւն կայ, որ աշակերտութիւնը հասնելով
12—13 տարեկան հասակին, այնուհետև գրի-
վում են ուսանելու իրաւունքից, կարծես թէ
ուսումնարանը այդ հասակում բարդականու-
ցնալ ներգործութիւնից դուրս լինել: Մենք
այս չենք հասկանում: Առ ժամանակ այսքանս
ուսումնարանի մասին խօսելով, հրաւիրում ենք
յարգելի հոգաբարձութեան և հասարակութեան
ուղարկութիւնը, որպէս զի եկող ուսումնական
տարւանից հոգ տանել թէ ուսումնարանը ըն-
դարձակելու և թէ մի հայ վարժուի պահելու
մասին, մասնաւոր վերջինիս կարեւորութիւնը
չափ զգալի է: Չենք կարող այստեղ չը յիշել
հոգաբարձու ա. Շահապարան Գե. Դաւադի
անունը, որի անխնայ աշխատութեանը պար-
տական է այս օրվան ուսումնարանի գաղութիւնը
և որը, ճշմարիտ նկատողութեամբ, պարծենում էր
Բագուի Մարգարեական ընկերութեան հետ
ժողովում Գլխաւորի ուսումնարանի: Եւ ճշմարիտ,
մենք մեր կողմից կաւարանները, որ մեծապար-
նախադարձ արած նկատողութիւնը շատ ճիշդ էր
Բագուի և Գլխաւորի ուսումնարանների նկատ-
մամբ:

Մի քաղաք, որտեղ տեղի բազմաթիւ հայեր են
բնակվում, մի քաղաք, որը բնութեան ամենա-
առատ հարստութեամբ օժտուած է, դեռ էլի կա-
րատում է Մարգարեական ընկերութեան օգնու-
թեանը մի երեք-չորս դասարանով ուսումնարան
պահելու համար: Զննելով սա միջոց է. սա խղճի
և մարդի հակումն է Արգեօք Բագուում հարստու-
նեւր քիչ կան և միջի Բագուի հասարակութիւնը
աղքատ է: Մենք կանենք, որ ըստ հայաբնակ
քաղաքների համեմատութեամբ Բագուն ամենա-
հարուստն է և այլապէս չի էլ կարող լինել: Թող-
նենք Բագուի մասին մի այլ անգամ խօսելու և
դառնանք դարձեալ Գլխաւորի մասին մի քանի
գիտադրութիւններ անենք:

Գլխաւորի հայ հասարակութիւնը ունի և ու-
սումնարանի կից մի հասարակական մատենա-
դարան, մի քանի հարկեր դրեալով: Ստացվում են
հայ և ուսմ թիւքներից մի քանիսը. քայքայ ցատ-
վին այն է, որ ոչ յաճախող և ոչ կարողացող կայ:
Այս դէպքում հասարակութիւնը գրեթէ բոլոր-
վին անտարբեր է և սառն: Կրաւարանը պահ-
վում է 18 հոգուց բաղկացած անդամական վճա-
րով (տարեկան 3 ռուբլի) և սիրողների առած
ներկայացումները յարգելով մի մասով, որ բացի
ուսումնարանից կատարվում է և դրաւարանին,
քայքայ այժմ այս վերջինս էլ չը կայ, քանի որ
մեր օրիորդները, որոնք մի ժամանակ մասնակե-

ուղական մաքրատան միջոցաւ, այնտեղ մարդիկ
թաւանել, աներ ազգի, ազատաբար այս կողմ անց-
նել և այդ արշաւանքի տունը դնել թէ հիւր
էնք զնայել որտեղութեամբ ժամանակ անցկաց-
նելու. (եթէ չէր հաւատում, ահա սրկան չենք):
Իսկ եթէ դրանց փոխարեն անցնել մի խեղճ
ամենքին յայտնի գիւղացի, որից ոչինչ վատու-
թիւն չի ստուգով, իսկայն կողմերով, դափնի-
ներով յետ կուղարկեն աղաք, ամենքին ու-
թեան կը մատեն իրեն փախտականի, և այդ
պիսի դէպքեր պակաս չեն: Սահմանադրութեան ըն-
նակող գիւղացիներս (ուսումնարանի) միշտ
համարեա յարաբերութեան մէջ ենք գտնվում
մեր հարեան օւսմանց գիւղացու հետ, մեր ալիւրը
մենք չափ ներկայեան մէջ լինել—Կարա-ուրդա-
նից 2 վերստ հեռու. Փէօթիէ գիւղը գնալով, պ.
մաքրապետը միջ իրաւունք չէր ստուգի ցորեն ա-
ղալու. մինչև մի աղբը կամ հաւ ընծայ էր ըս-
տանում: Ջրօրհնէրին պ. Կուզմինը հարկելով և երգիչ
կողմերում անէ տուն պըտտելով մարդկութիւ-
նից դուրս անիրաւութեան եր անում, գիւղա-
լով գիւղի կանանց և սղկերանց պատուին.—նոյն
օրը կէս օրից յետոյ կողմերից մէկը մանկելով
մի յոյնի տուն սկսում է անկայել խօսքեր խօսել.
վերջը գործը մեծացաւ, յոյները մի կողմ կանդ-
նում և գիւղաւորները միւս կողմ կուգլ շարունակ-
վեց քաղաք ժամ. յոյներից 8-ի գլուխը ջարդուեց

լիս են եղել, այժմս խորշում են: Ար սպանեց և
կը յաւանք, որ երկաւարների մի խումբ՝ որ
մտադիր է մի ներկայացում տալու Զատիկի տօնի-
րին, զիմեղով մեծապատիւ անկաններին և օրիորդ-
ներին մասնակցելու ներկայացմանը՝ բացատու-
թիւն չը տրուի տառնայ վերջիններից, մասնաւոր
որ սորանք առաջին անգամ չէ, որ բնմ պիտի
դուրս գան և քաղաք է մեղ յաւաք, որ հասկանա-
լով ներկայացման բարդական և նիւթական
տուած օղտի և նպատակի վստահութիւնը, մեծա-
պատիւ անկաններ և օրիորդները, չեն խնայելու
իրենց անհրաժեշտ ձեռնարկները ներկայացման
յաջողութեան համար...:

Յ. ՏԵՐ-ՊՈՅԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Արեւել» մէջ կարդում ենք. «Ս. Էջմիածնի
միաբնակութեան կողմանէ և քիչ. միջոցաւ
և արժ. միաբան հայց գլխաւորներուն տո-
րագրութեամբ հեռագիր մը կը ծանուցանէ,
թէ Կաթողիկոսական Յանձնաժողովը կողմանէ
պատրաստուած և յղուած նամակը հասած է
ձեռնարկ, և միաբնակութեան կողմանէ նկատու-
թեան առնուած և լաւ ընդունելութեան գտած:
Միաբնակութիւնը կը վկայէ իւր մաաջ ուղղութիւ-
նը, և պատրաստակամութիւնը կը յայտնէ բնդի-
մակութեան չլինելու, եթէ Կ. Պօլսոյ Աղապին Ժո-
ղովն ալ նոյն մաաջ ուղղութեամբ իւր լուրերն
ամփոփէ բնդանրապէս բաղձալեալ և ար-
գէն նշանակել անձին վրայ: Այդ վեր-
ջին բաւերը կախարհին նախընթաց մի նա-
մակի, որով նոյն պիտիոգական հարց յայտն
միաբնակութեան յայտնած էին թէ իրենց ընթաց-
քը ոչ այնչափ իրաւանց բնդանրութեան տեսա-
կետով էր, որչափ տակաւին անձանք բնդան-
րապէս անհաճոյ անձ մը վերջինիս ընտրուած
տեսնելու կատակէն, և թէ իրենց կատարելապէս
դո՛ւ կը լինէին, եթէ Կ. Պօլսոյ Պատրիարք Ամին.
Տ. Ներսէս Արքապետը ընտրուէր ի Կաթողիկոսու-
թիւն: Վերջինչալ հեռագիրը հասած է ճիշդ այն
պահուն, յորում Ելիւր. Համաբումար ժողովը Մայր
եկեղեցւոյ մէջ դաւանալ կաթողիկոսական ընտ-
րեալց ցուցակը պատրաստելու կը դադարէ, և ընդ-
հանուր առնաճախ և Ս. Էջմիածնայ միաբնակու-
թեան ալ տեսնելուանց հաւատարմ թարգմանը ի-
նելով իւր լուրից երկու երկրորդ մեծամասնու-
թեամբ առաջին ընտրելի կը ցոյցնէր զԱմին. Տ.
Ներսէս Ս. Պատրիարք Հայրն»:

Ամսոյ 23-ին Թիֆլիսի քաղաքային հիւանդա-
նոցում վախճանվեց և 25-ին թաղվեց Խօջի-Վանք
գերեզմանատանը նկարիչ Ստեփանոս Ներսէսա-
նը: Հանգուցեալը Ներսէս Մ. օրիգլին էր: Ներ-
սէսն ուսումնարանում աւարտելուց յետոյ, նրան
ուղարկեցին Պետրոքոսի նկարչական ակադեմիան,
որտեղ աւարտելուց նա մինչև այժմ պարապում
է հայիւ վերջ դրուեցաւ կրտսէն ջութին ա. ըՍ-
տեփանոս Չըրնիկեանցին, որը ոչ պակաս ծեծ
կերու երկու կողմից եւ, մինչև կարողացաւ ու-
րիւր հանգաբարանել. սրանցից մի քանի օր յե-
տոյ Կարա-ուրդանի մի յոյն երկաւարով պաակե-
լով Միւնիքոյի մի աղջկայ հետ, հարամիքի
ժամանակ պ. Կուզմինը հրամայում է իր ծառ-
ւին, որ դնայ նորահարկին փեսային հետ իր մօտը
կանչէ. բարեբախտաբար իրանմ ժարկով վերջ
տուին այդ անկարգութեանը: Մենք այդ բոլոր
անկարգութիւնները վերաբերում ենք ուղղակի
տահմանադրի մաքրատան պաշտօնեայ պ. Կուզմի-
նին, որ ուղանք է կրտսւմ և երբեմնապէս ճանձնի
յետեից ընկնում և քայքայ կատարութեան, թէ նա
գործ է կատարում, նա սովորջ չարախներով
պաշտօնաւորից հետանում է Սարի-Վամիշ անրա-
րոյան և կտանը վարելու և վերադառնալով ընդ-
օրին այս այն գիւղակահաւ պատուին է դիպում,
իսկ ով համարձակվում է վերջիններին պաշտա-
նել, հրամայում է բանտարկել ստու մէջնով մէջ,
որը ութմ ծառայում է աղբանք պահելու համար:
Տեսնելով այս անկարգութիւնները մենք չենք կու-
րալ լուեկան անցնել և կրաւարապարտ չը լինել
մեծապատիւ Կարապետ Արս. Չըրնիկեանցին որը
ոչ միայն մաքրատան կատարելիչ էր, այլ ամեն-
քիս յարգելի հայր: Պէտք է, վերջապէս, որ ի պա-
տի. կատարութեան, ի պատիւ իրենց կուսանը,
պատուին ու պաշտօնին, սահմանադրի պաշտօ-

էր նկարագրուած (մի քանի տարի էլ պարտաւոր է ուսուցողական)։ Հետեւեալը լինելով վերին աստիճանի գաղափարական մարդ է իր անձը լուրջով և նախապէս լինելով իր ժողովրդին, մինչև մահն էլ աշխատում էր նրա համար։ Բայց հայ ժողովուրդը չէր գնահատեց նրան կամ աւելի լաւ է ասել հանգուցեալը իր անապատութեան, պատուաւորութեան և անկեղծութեան հետեւ չէր գնահատեց հայ ժողովրդից։ Նկարել Ս. Ներսիսեանը իր կեանքը անցկացրեց միայնակ ժամ մէջ և չէր նայելով նրան, որ նա կարող էր շատ փառաւոր ապրել, եթէ միայն կամենար, բայց նա հողին աւանդեց չքաւորութեան մէջ և գուցէ հէնց մի քանի օր անօթի մնալուց...։ Հանգուցեալը հայ ժողովրդից այս վերջին տարբերակ էլ չէր ինքնուրոյն օժանդակութիւն, այլ գործ, դարձ և գործ անելով էլ աւանդեց հային։ Բայց մենք մեր օտարամտութեան հետեւ խորքային այդ մարդուց, որը չէր նայած իր դառն վիճակին դարձնալ ներքաւորութեանը վերաբերելով դէպի մեզ, դարձնալ չէր դադարում գործել մեզ համար։ Հանգուցեալը բայց կեցելով անկեղծական և զանազան պէտադներ նկարելուց, որոնց մեծ մասը ձրի նուիրել է է շատ փաների և եկեղեցիներին, վերջին տարին ներս նկարել իր բարերար երջանկալիշատակ Ներսիսի պատկերը, որից արտասահմանում արտաւարել տուեց և վաճառում էր բաւական մատչելի գնով։ Անցեալ տարի հանգուցեալը վերջացրեց ու. ու. Սահակայ և Մեսրոպայ խղճանքի պատկերները, որոնցից նոյնպէս արտաւարել և յոսով էր որ հայ ուսումնարանները գնէին ձեռք կը բերեն այդ անհրաժեշտ պարգեւը, բայց խեղճի յոյսը դարձնալ ի դերն ելաւ։ Հանգուցեալը մեռաւ չքաւորութեան մէջ, նրան թաղեցին իր ծանօթ-բարեկամները։ Յուշարկաւորութեան ներկայ էին շատերը։ Մինչև գերեզման նրան տարան ասորի վրա։ Պ. Գ. Սահակեանը մի շատ սրտաւարժ ծառ խոտեց, քորեքեքեք լաց էին լինում։ Հանգուցեալից յետոյ մնացել է նրա մի քանի խղճանքի պատկերները և այն արտօնութիւնը, որ կարելի է ուրիշներին տալ իրաւունք արտաւարել ու. ու. Սահակայ և Մեսրոպայ պատկերները, ցանկալի էր, որ նրա բարեկամները հոգս տանէին այդ մասին և դոյաւացած փողով հանգուցեալի յիշատակին մի բան անէին։

«Кавказъ» լրագրում կարդում ենք, որ պրիկաւի պարտքի վճարումը միմայն վրաց աշխուհանների համար չէ լինելուց։ Կովկասեան վարչութիւնը միջնորդում էր Վիմաններին միմայնի մօտ մի տարի ժամանակով կանգնեցնելու վրացական և ջաղարային կարուածներին վաճառումը (բայց թիֆլիսի ջաղարի կարուածներին, որոնց մասին աւանանապէս միջնորդում են), որոնք պատկանում են ոչ-վրաց պաշտակաւորութեանը, միայն այն պայմանով, եթէ այդ փախուածները կը մտնեն իրանց վրա պարտքով բարդված ապակներին կէսը։—Երբ այդ կէսը ամբողջ պարտքի տասներորդ մասից պակաս կը լինի, հակառակ դէպքում, ամբողջ դադարեցնելու համար

նկայը վերջ տան իրենց անարդարական բնութարաններին և մարդավար։ վարկին ճանդարեցնելու հետ։

Մի քանի անգամ մեր հարուստ վաճառական տաճիկ թէ հայ արդաները կարգաւոր լրագրաց մէջ, թէ Զվլինում կատարեալ թաղանջներ են և ոչ կատարելութեան պայծառնայը, և թէ ճանդարեւները զանազան հաւածանքներին նիւթարկվելով կարողութեամբ ու բանաստիճաւ են, այնպիսի հերքել և չը հաւատալ թէ սոյնպէս կարող է պատահել։ Պէտք է ասել, որ անձանթի ու արքայի պիւրպիւրեանը արքան էլ հաւածվին, ծնունդն, բանաստիճաւն, նրանց բոլորը իրենց մէջ կը մտնեն, ոչ խաթր ունեն որ դնան դատաստանատուն բողբոջելու և ոչ ոյթ վրանդրելու, իսկ ձեռք, արանները, եթէ նոյն աքաղով նայեն, եթէ նոյն կերպ վարկան պաշտանները կամ զանազանները, քաջ դիտեն որ, եթէ ոչ այսօր, դուք վաղը մի որ և իցէ փաշայի կամ իրենցից մեծի հետ մի ֆինանս դապի խմելու անպատճառ սէսը է միշտ իրենց և այլ բաւական է նրանց համար։ Մեր տաճը այժմ բաւականին հաւանալի է ձեռք հանող, թէ ինչու ձեռք հետ այդպէս չեն վարվում, սակայն է այլ խօսք ասել։

Կատարելութեան ճնշումը գիւղացիներին դուրս վրա շարունակելով է ցորեն ժողովելու մասին։

պահանջել բոլոր պարտքի գումարի միայն 100/0-ի վճարումը։ Այժմ մեզ հաստատ աղբիւրներէց հաղորդում են, որ այդ միջնորդութիւնը ընդունվել է ֆինանսների միմայնութեան մէջ։

Նոյն լրագրի միջ կարդում ենք, որ մարտի 28-ին, ցերեկվայ մօտ 12 ժամին Արցախական մարտի շինութեան մէջ անձնատուրանութիւն գործեց Պրիկաւի դանձաւար ա. Մանուկտուրի Անձնատուրանութիւնը կատարել է նա Պրիկաւի շինութեան տարին յարկում, որ գտնվում է դաւանաւորը (կատան), որի դանդի առաջ մշտապէս կանգնած է պահապանը։ Մանուկտուր մտաւ կատան, փակեց դուռը և արձանատուի սպանեց իրան, պահապանը չէր լսեց արձանատուի ձայնը, այլ Լուսն հանգուցեալի մարմնի ընկնելու ձայնը։ Պատճառները դուռը չալումը չեն, թէպէտ շատերը խօսում են, որ Մանուկտուր անձնատուրանութեան նախնիքից օրը պետական բանակից կապտաներով առաջաւ 8000 թ. և իր թէ ճանապարհին կորցրեց այդ փողերը։

Մարտի 28-ին, ժամը 3-ին կէսօրից յետոյ, երեսանցի մի հայ, որը ժամանակաւորապէս աղբում էր թիֆլիսում, գնաց իր զորանի տուն, ուր բնակվում էր իր կնիքը, որի հետ բաժանված էր, և տարաւ պիտեղից իր մանկահասակ դասկներէց մէկին, որոնք աղբում էին իրանց մօր հետ։ Կնիքը և դուռնաւ արմուկ բարձրացրին, իսկ արդարանքից մէկը փախեց կառքի ետեւից և սկսեց հատարակութեան օդուկները կանգնել փաղցալին ամբողջ, հային հրէպի տեղ ընդունելով իսկ նրա որդուն քրիստոնէայ մտնուկ համարելով, յարձակվեցաւ կառքի վրա, չարաչար ծնեց թշուառ հօրը և աղտոնեց երկնային գերեզմանից։ Պրիկաւի հաղի հաղ կարողացաւ աղտոնել կարծեցեալ հրէպին կատարած ամբողջից։

«Заря» լրագրում հաղորդում է, որպէս լուր, որ իբր թէ Կիւիվ աղբի կարուածութեանց մէկը, տաք տարեց առաջ, երբ դու աղքատ մարդ էր, ծայրէ իր դուռը բաւական խաչու գումարով բժշկական ֆարմաքիայի սրօֆեոսիքից մէկի վրա անատուրանութեան թատրոնի համար։ Գլուխը չարաչար զարգացած գանգ ունէր։ Այդ գլխի համար վճարվող փողը նշանակված էր այդ մարդու ընտանիքի համար։ Այս օրեւս այդ մարդը մեռաւ, բայց մեռաւ որպէս հարուստ մարդ, և նրա ընտանիքը չէ ցանկանում հանգուցեալի դուռը տալ սրօֆեոսիքին։

«Новое Время» լրագրում հաղորդում է հետեւեալը. «Մարտի 20-ին, Նոր-Նախիջնանում ապանւած գտան մի անողջ բնանիք՝ սրտաւ Գարդաբաժովին, նրա սղջկան, Չէքեզովի այրիին և թոքը Մարիամին։ Բոլորն էլ ինքզինքն էին վրանաւորում աշխարհակամ և աղիկը։ Սպանութիւնը քանի բոլոր կողմերու համար է եղել։ Չորս մարդապաշտներ բռնված են, նրանց մէջն է յայտնի աւագակ հայ Կարիւշը։ Հիւսիքեղբոր մարդապաշտին սրտում են։»

աշխատում են դիւղացիներին մարհալով պարտաւորացնել, որ այս ամառ տեղութեան ամբարները լցնեն ցորենով. հարուստից պահանջում են մէկից երկու հազար փութ, միջին դասակարգից 500—1000 փութ, իսկ աղքատներից 100—500 փութ։ Պաշտանները դուռն հետաքցել գիւղերից, առաւ փայտեան են նրանց հաղը իւրը և այլն և սպասում են գիւղացիներից վերջնական պատասխանին։ Կարող բանաստիճաւներին վրա երկու մարդ ևս տեղացաւ, նրանք կամենում էին տեսնել իրենց աղքատի բանաստիճաւներին հետ. պահապան վրանաւորները նրանց չէին կամենում թողնել բանորը մտնելու, այս պատճառով գլխում են լանատուրան փաշային և խնդրում են որ անպատճառ ծառ թող սոյ նրանց տեսնելու. բանաստիճաւ աղքատները հետ, այս պատճառով փաշան կարողեւոր որ դարձը մի գաղտնի խօսակցութիւն կամ երկուսին ևս, ասելով որ դուք ևս դրանց ընկերն էք։ Վաճառականութիւնը դուռն նոյն ընկած դուռնութեան մէջ է։

Այլընկաղը որ պրծաւ Ելլիւն, նշնիւմ կը սկսի տալով է ժողովրդական աւագը։ Այս տարվայ աղբիւրներն և արեւմտեան երկրներ կարգիլը, բունի խաւարումը, գլխաւոր ամառը քաղաքի անհանգիստները են տեղացի տաճիկներին։ Սրանք յիշատակութեան նշաններ են համարում, այս պատ-

կովկասում գինեգործութեան ուսումնարաններ հիմնելու համար «Գրեքա» լրագրում լսել է, որ կատարելութիւնը իւրաքանչիւր ուսումնարանի համար նշանակվել է 2500 թուրք, բայց դեռ չէ սրայել ոչ ուսումնարանների թիւը և ոչ անգը։ Մի քանի անձանց կարծիքով, աւելի լաւ կը լինի, որ այդ ուսումնարանները հիմնվին դիւղական ուսումնարանների հետ միասին։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

—Բերլինից «Temps» լրագրին հեռագրում են, որ իշխան Բիւրմարի մտապրութիւն ունի, իբր թէ, թողնել միմայնարեւել խորհրդի նախալահի պաշտօնը, և դիջել այդ պաշտօնը ներքին գործերի միմայնար Պաւլապիլին։ Նա կը պահպանի միայն կայսերական կանցլէրի պարտաւորութիւնները։ Պահպանութեան մի քանի սպառազանքներն ևս նոյն կարծիքն էին յայտնում, այդ ենթադրութիւններին աւելի տուեց Բէլլապապիլին Բիւրմարի նորոյս արտասանած ձառը։

—Գերմանական լրագրիւնները հաղորդում են, որ դուք Ալլանի մահաւան լուրը լինում յոգեց Բերլինի պաշտօնը։ Թաղածաւանորը, որը առաջինն էր ստացել այդ հեռագիրը, խորհրդի գնաց կայսրի մօտ։ Միապետը իսկայն խախտեց երաշխական երկերն կայսրուհու մօտ և հրամայեց սուգ նշանակել սպառազանք։

—«Memorial diplomatique» իմացել է, որ Գաղափարին մի նշանաւոր անձ առաջարկեց տոնական պերթութիւն և կոմսական թագ։ Այդ անձը իրաւորութիւն ունէր խօսելու. թագուհու կողմից, բայց բոլոր պատիւները կը արկն առաջին միմայնարին միայն այն ժամանակ, եթէ նա կը հրաժարվի իշխանութիւնից։ Բոլոր ընկերները շտապեցին շնորհաւորել Գաղափարին, բայց նա պատասխանեց, որ դուռն ևս ոչինչ վճիռ չէ ընդունել այդ հարցի վերաբերմամբ։

—Բերլինից խաղախան «Dritto» լրագրին հեռագրում են, որ այն լուրը, իբր թէ Գերմանական խաղախանում էր Յիւրմարային գրաւել Տրիպոլիսը, ճիշտ չէ։ Բերլինի կատարելական շըրջաններում ջըրմ ջանակութիւն են յայտնում, որ խաղախան և Յիւրմարային մէջ կատարեալ համաձայնութիւն տիրէ։

—Խաղախան ժողովրդական շտապարանութեան միմայնար Բաշէլի, որպէս դրում են «Temps» լրագրին Հուլից, անցեալ չաքաթ հողիւ հաղ աղտոնեցաւ մահից։ Մինիւսը ընդունեց մի երկուստարը դիմանականին Պաղտալից, դիմոր Կապիլ Տորիլին, որը ինքնուրում էր միմայնարից մի պաշտօն տալ իրան։ Միմայն Երեւանեւ ընդունելով երկուստարը դրանից տարձանակը հանեց և արձակեց միմայնարի վրա, բայց բարեբաղբարը չը դիպաւ։ Մտաւանները վրանաւոր աղբի յանցարարին, որը լուր երեւելին խեղաչար էր, և շուտով գծանոց կուղարկվի։

ճառով վճանցին մի, ճիւղակայնի ժողով կազմելուց եւ կիրակի զանազան կողմերից ժողովեցան ծեր մարդիկ, դէրվիշներ բացաւորութիւն տալու և գուշակութիւններ անելու այժմեան երկնային երեւելիների աւելի։ Գալֆին (ժողովաւորեցին) լրագրն էր բազմութեամբ, ամենքն էլ սկսեցինք սլըլն էին մի նորութիւն լսելու, ծեր դիւղիշներից մէկը միմայնար իր տեղից, մի կարճ աղօթք կարդալուց յետոյ սկսեց իր անտաղանտութիւնը, գուշակելով ներքայ գաղթը, հետեւալ խօսքերով։ (Ամեն կողմ լսւով) «25 տարի առաջ ամենքիդ յայտնի է որ Երեւանում երկուստարի հէնց առաջին հարուստից հաղար ինչու հաղար հողի խաղախանի վրանաւորների առջ մնացան, (ընդհանուր ձայնով) Արտաւած միւս անգամ աղաւ պահանջեց աղախանի վրանաւորներից) իսկ հայրից միայն ևս ինքն ամառն, ահա պատճառը, հայրը այդ դաղանիքը վաղուց դիտելի, սակայն նրանք աղբիւրը գտնուցան մեզ գուշակեցնելու, նրանք մի գլխը ունեն «Յիւրմար-Վերդի» անունով սըր ամեն երկնային երեւելիների ժամանակ նախապաշտարութիւններ են անում աղաղաքի համար։ (Ստալիկ վրէժ-խնդրութիւն դէպի հայրը)։ Այսպիսի երկուստարի մի կեանքի մէջ շատ անգամ երբ պատահել, սրանք թողնել են իրենց լաւ կամ վատ հնարքը աշխարհի համար։ Այդ երկնային հրաշալի երեւելիները սպասաւոր են ամեն պատեղապիւնները առաջ, սակայն, այս անգամ բաւականին տարբեր-

—Երիտասարդ դուք Ալլանի վախճանը, շատ ընտելան է, որ մեծ արտաւորութիւն պատճառեց Ալլանի լրագրում, և վերադառնալ թաղուհուն ամեն կողմից ցատակցութեան հետապնդներ են ուղարկում։ Լուսնի բոլոր առաւօտան լրագրիները ևս չըմանալ ներով և հանգուցեալին նուիրված համակրական յօդուածներով են հրատարակվում։ Մարտի 17-ին վրնձօր եկաւ կայսրուհի Եւգենիա և ընդունվեց թագուհուց, որի մօտ մի քանի ժամ մնաց։ Մի քանի բարձրաստիճան անձինք լսեցին կայսրուհուց, որ թագուհին դարմանալի արկութեամբ տանում է իր ծանր ցաւը։ Նոյն օրը վրնձօր եկաւ Ռէյսի իշխան ևս, որը որպէս կարծում էին, միւս օրը զիտաւորութիւն ունէր Կանն ուղեւորվել Թաղուհին և իշխանուհի Բէաւորիսան, դուք Ալլանի մահաւան պատճառով, հարկաւորված են հրաժարվել Գարմշտառ գնալուց։ Մէկ մասնաւոր հեռագրով հաղորդում են, որ աւտարիական կայսրը, նոյնպէս և գերմանական կայսրական ընտանիքը հեռագրով իրանց ցատակցութիւնը ուղարկեցին։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Նիւտոնի մասին պատմում են մի այլ դէպք ևս։ Կամենալով նախաձայն համար ձու խաչը, նա աղախնուց պահանջեց կաթնալոյ եռացող ջուր և հարցրեց թէ քանի թուղ պէտք է մնայ ձուն ջրի մէջ որպէս զի թերթիւրով դառնայ։—Ներք թուղէ, պատասխանեց աղախնը ու գնաց։ Նիւտոնը հանեց ժամացույցը, ցած թողեց եռացող ջրում, իսկ ձուն բռնած էր ձուլում ժամացույցի տեղակ և նայում էր վրան, առանց իր սխալը նկատելու։

Մի ձեռնարանի պրօֆէսօր դուք գաղով ամառանցից, խոր մտածմանց մէջ ընկնած մի կովի դիպաւ։ Սաստիկ ամաչելով, նա վեր առաւ գլը խարկը և ջաղարաւորութեամբ ասաց.—Երեքեք, տիկին, և միայն աչքերը բարձրացնելով նկատեց իր սխալը։—Հարուսակելով դուռն, նա դարձեալ դիպաւ մէկին։—Կարձեալ դու աղբի տակ ևս ընկնում, դուրեկի կով, դուստը նա լարկայած։ Բայց որքան չիօթկցաւ խեղճ պրօֆէսօրը, երբ դուրը բարձրացնելով տեսաւ, որ այս անգամ հանդիպողը մի տիկին էր և ոչ կով...։

Մի նկարել շատ էր սիրում կատուներին։ Մի անգամ նրա բարեկամներից մէկը դալով նրա մօտ տեսաւ որ դրան տակից երկու բացուածքներ կան մինը մեծ, միւսը փոքր և հարցրեց թէ ինչու համար են նկատեց թէ ինչու մէկը չէ, այլ երկուսը։—Մեծ բացուածքը մեծ կատուների համար է, իսկ փոքրը փոքրների համար, ասաց նկարիչը։ Հիւրը նկատեց որ մեծ բացուածքից կարող է մրանել և մեծ և փոքր կատուն, ուստի մի բացուածքը աւելորդ է։—Սա արդարեւ, բացականչեց տաւուսէրը, իսկ ևս մինչև ցայժմ չէին մտածել այդ մասին։

Թաղապիւր-հրատարակող ԳԻՐԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

բովանդակ։ Այժմեան երկրի կարմիրը արկանհեղութեան նշան է։ Լուսնի խաւարումը, որ երկու օր տեւեց, (կարծեք ամառ 7—9.) և թխտաւրած թոջանան աստղը, որը դէմ էր առել լուսնին, դա նշանակում է, որ սի կատարած սէսը է լինի. (ընդհանուր ապրաւի Աստուած հեռու պահէ մեղանից), դալով դիտաւոր աստղին, անցեալ պատերազմներին դրանք նոյնպէս երեւային, բայց տարբերութիւնը նորոյում է կայանում, առաջնաւանները գլուխը դէպի մեզ, օսմանցին էր, իսկ սուր դէպի Ռուսիէ, կարծես թէ դրանք առաջնորդում էին Ռուսներին դէպի մեզ, և այդպէս էլ կատարվում էր, մենք յաղթվում էինք, իսկ այժմ (բարձր ձայնով) ուղախանեց, Աստուած մեզ հետ է. (ընդհանուր ձայնով) տալէ Աստուած, օրհնաւ է Աստուած)։—Այժմ դիտաւոր աստղերը գլուխները դարձրել էին դէպի հիւսիս արեւմուտը, այսինքն դէպի Ռուսիէ, իսկ սուր դէպի մեզ, ինչպէս կերկի յաղթութիւնը մեր կողմը պէտք է լինի. (լուրը սուր վրա կանգնած, տալէ Աստուած, փառք տիրօջը, կեցեց խաւարութիւն)։—Բայց այսու ամեն նախիւ աւելորդ չի լինի, որ խեղահա հայերից ևս հարցնեք թէ ինչպէս է ցոյց տալու այս տարը նրանց «Յիւրմար-Վերդին»։ Ժողովը շատ վիճաբանութիւններ անելուց յետոյ հաւանաւորին որը լեց ծեր դէրվիշի գուշակութիւններին և ցրվեցան իրենց տները, կրտած բուռն վրէժիմարութեան ուղով դէպի դեռաւորները։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԹԵՑ ԱՌԱՋԻՆ ՀՈՒՆՁԻ այս տարի չափազանց **ԳՈՑՆԱԻՈՐ** է **ՀՈՏԱԻՏԵՑ**։ Այդ թէյից ստացված է **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ 50,000 **ՖՈՒՆՏ** և ծախվում է 25% էժան քան թէյ ուրիշ տեղ, այսինքն լաւ ԿՕՆԳՕ թէյ 1 ր. 10 Կ. մինչև 1 ր. 2-Կ., շատ լաւ ԿՕՆՖԱ թէյ 1 ր. 40 Կ., գեղազանց ՄՕՆԻՆԳ թէյ 1 ր. 60 Կ. (այս թէյը ամեն տեղ ծախվում է 2 ր. և 2 ր. 50 Կ.), ԿԱՍԱՌԻ թէյ 1 ր. 80 Կ. և ամենաշաւաւ ֆոն-ՉԷ-ՖՈՒ թէյ 2 ր. ֆունտը քարշը առանց թղթի։ Նոյն տեղը սովորաբար լինում է 500 ԵՐԱԹԷ ՄԱՀԱԿԱՆՆԵՐ 6 ր.—60 ր.։ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՂ մաղերի համար։ Երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ ամբողջ Կովկասի համար, շօղաղէ ֆրԱՅ, շէֆիլդի ԳԱՆԱԿՆԵՐ, հրացանների ԳԱՌԻ, բէլգիական ԿԷԲԻ, ԲԱՐՆԵԲԻ թամբեր, ՇՎԱՐՅԻ ալբոմներ։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ զանազան է թիֆլիսի մէջ, Կօրցովի փողոցի վրա Արծրունու գաղէրէում № 15 6 57, 158, 159, 160։ Նոյն տեղը մեծ քանակութեամբ ԵՐԵՒԱՆՆԵՐԻ և աղամարդկանց մահճակալներ 25% էժան քան թէյ ուրիշ տեղ 10% էլ զիջում։ 18—100

ՄԱՍՆԱԻՈՐ ՀԻՒՆ-ԴԱՆՈՑ
(ԿՈՒԿԻԱ, ՎՕՐՕՆՅՈՎԻ ԱՐՁԱՆԻ ՀԱՆԳԼՊ)
Հիւանդները ամեն օր ընդունվում են։

Առաւօտեան՝ 9—12½ ժամ, ՆԱԽԱՍԱՐ-ԳԵԱՆ—վերաբուժական, վերականգնող և առողջարար։

10—10½ ժ. ԲՈՒԳՎՈՎՍԿԻ—մանկական և ներքին ցաւերի։

10½—12½ ժ. ԿԻՆ—բժիշկ ՇՄԻՏՅ—կանանց, ներքին և աչքի ցաւերի։

10—11 ժ. (Կիրակի, չորեքշաբթի և ուրբաթ) ԲԷՅԻ—աչքացաւ։

11½—12½ ժ. (Երկուշաբթի), ԲԱՅԱՍՆԱՆ—ներքին և ջղային ցաւերի։

Երեկոյեան՝ 5½—6½ ժ.—ՆԱԽԱՍԱՐԳԵԱՆ—ամեն օր։

ԲԱՅԱՍՆԱՆ և ԲՈՒԳՎՈՎՍԿԻ—չորեքշաբթի և շաբաթ։

Համախորհուրդ (հիւանդանոցի բոլոր բժիշկներին)—չորեքշաբթի և շաբաթ—6½—7½ ժամը երեկոյեան։

Հիւանդանոցը ունի սենեակներ հիւանդների և ծննդկանների համար։ Երթեւեկ-հիւանդները վճարում են խորհրդի համար 50 Կ.։ Հիւանդանոցի բոլոր բժիշկներին համարժեք (կոնսիլիում) համար 3 մանկէթ։ Զբաւուրները անվճար։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ ՆԱԽԱՍԱՐԳԵԱՆ

Պ. ԽԱՆԼԷՎՍԿԻ, որ վերջացրել է իր լիակատար ուսումը Վարչակազմի Կոնսերվատորիայում և Մոսկուի աշակետ է, մուզիկայի դասեր է տալիս դաշնամուրի և ֆիդելայի վրա, նոյնպէս դաս է տալիս մուզիկայի տեսութիւնը, զարմնի (գեներալ բաս)։ Բնակվում է կաթողիկոսական եկեղեցու տանը Կոնսիլայում։ 6—6

Ս. ԶԱՏԿԻ ՏՕՆԻՆ

ԳՐԻՎՆԱԿԻ ԴԵՂԱՏԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ՄԱԳԱՋՆՈՒՄ

ՆԵՐԿԵՐ ԶԱՏԿԱԿԱՆ ԶՈՒԱՆԵՐ ՆԵՐԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Կարմիր, վարդագոյն, սպիտակ-դեղին, կապույտ, մանիշակագոյն և մալիկատա-կանանգ, որոնք անպայման անվնաս են և այնքան յարմար զործածելի, որ ներկելու գործողութիւնը, Գրիվնակի դեղատան խրատով կարելի է յանձնել երկամեկուսի, որոնց մեծ բաւականութիւն կարող է պատճառել։ Զատկական խմորեղէնների համար կան զափրան-լիմների իւզ, հիւ վանիլ, նարնջի ջուր և մշկահոտ ծաղիկ։ Մեծ ընտրութիւն տուա-լէային ընծանների և ԶԱՏԱԶԱՆԱԿԵՐՊ ՀՐԱՄԱՂՈՒԹԵԱՆ ՆԻԹԵՐ։

2—4

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

Ս. ՄԱՆՈՒԷԼԵԱՆԻ

ՁԵՌՆԱՐԿ ԱՌԵՏԻՏՐԱԿԱՆ ՀԱՇՈՒԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ

ՆՈՒԷՐ ՀԱՅ ՎԱՀԱՌԱԿԱՆՆԵՐԻՆ

ԱՄԵՆԱՀԱՐԱՐՈՐ ՏԵՂԵԿԱԿԻՐ ամեն տեսակ վաճառականների, սեղանաւորների հաշուապահների, խանութագահների, գործարանատէրերի, գործավարների, և գործա-կատարների, և ընդհանրապէս ամեն մէկ առեւտրական ու զբաղմունքի գործեր ունեցող անձի համար։

ՄԱՏՁԵԼԻ ՁԵՌՆԱՐԿ ու դիւրամբանելի մեկնութիւն իւրաքանչիւր անձի համար, որ կամենում է ուսումնասիրել առեւտրական գործողութիւնները ու հաշուարարութիւնները, առանց ուսուցչի օգնութեանը զիմելու։

ՏՈԿՈՍՆԵՐԻ ԱՂԻՍԱԿՆԵՐ

2½-ից մինչև 12½, մէկ օրից մինչև 360 օր և մէկից մինչև 10000 րուբ. զբաժա-ղիւի համար։

ԶԱՓԵՐԻ ՓՈՒԱԴՐՄԱՆ ԱՂԻՍԱԿՆԵՐ

Գոյա միջոցով կարելի է հեշտութեամբ, ճիշտ և արագ, Անգղիայի, Ամերիկայի, Ֆը-րանսիայի, Գերմանիայի, Աւստրիայի, Հոլանդիայի և Զուիցերլանդի ծանրութեան ու երկարութեան չափերը ուստական չափեր դարձնել և հակառակը։

Եւրոպական տէրութիւնների ԳՐԱՄՆԵՐԻ, երկարութեան, ծանրութեան, հեղուկների և ընդգէղների չափերի աղիւսակներ։

Զանազան տեսակի ՀԱՇՈՒՆԵՐԻ օրինակներ ու ձեւեր հայերէն, ռուսերէն և գաղիերէն լեզուներով։

Վաճառվում է Կենդրոնական գրափաճառանոցում, պ. Եփրեմ Մատուրեանցի լամպա-յին մագաղանում, եղբայր Մովսիսիւնների առեւտրական տան գրասենեակում ու նոյն-պէս հեղինակի ընկերայնում։ Օտարաբաղադրայիք դիմում են այս հասցեով. Вь Тиф-лисе, Сололакская улица, домъ Корганова, Учредителю „Коммерческихъ курсовъ“, Степану Мануэльянцу.

Գինն է 2 րուբլի, սակաւաթիւ տպված է։

6—8

ՍՏԱՄՈՒՔՍԱՅԻՆ ՑԱՆԵՐԸ

ՊԷՊՍԻՆԵԱՆ ԳԻՆԻ ԲՈՒԴՕ

Այս գինին շատ համեղ է և 25 տարիների ընթացքում աջողութեամբ գործ է դրում հետեւեղ դէպքերում։ ԱՌՈՐԺԱԿԻ ԲԱՅԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ, ՍՏԱՄՈՒՔՍԻ ԳԱ-ԻՆԵՐ, և ԱՆԿԱՆՈՆ ՄԱՐՍՈՂՈՒԹԻՒՆ։

Պէպսինեան ձանաչված է ֆաբրիկի բժշկական Ակադէմիայից և ստացել է առաջին մեդալներ հետեւեղ աշխարհահանդէսներին՝ ՓԱՐԻՁԻ 1867 թ., ՎԻՆՆԱՅԻ 1873 թ., ՖԻԼԱԴԷԼՖԻՍԻ 1876 թ., ՓԱՐԻՁԻ 1878 թ.։

Paris: Hottot—Boudault, 7, Avenue Victoria.

Կովկասի համար պահեստ. ԴԵՂԱՏԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ԱՌԵՏԻՏՐԻ ԿՈՎԿԱՍՈՒՄ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ։

9—80 (Կ. 2.)

ՆԱԽԱԶԳՈՒՂԱՅՈՒՄՆ

Գարձեղ սկսեցին կեղծել մեր գործարանի արդիւնագործութեանց էտիկետ-ները, ուստի զգուշացնում ենք լաւ և համով ծխախոտ սիրողներին ծխախոտ առ-նելիս ուշ դարձնել մեր իսկական ֆիրմայի վրա „Турецкоподанныхъ бр. Са-ли-Ормъ“ և համեմատել մեր արդիւնագործած ծխախոտէղէնը միւս գործա-րանների արտադրութեանց հետ։

Ծխախոտի գործ. „Եղբ. Սալի-Օրմի“։

3—4

ՄԱՆՈՒՖԱԿՏՈՒՐԱՅԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ջ Ի Ն Փ Ե Ր

Ն Ի Ի - Ի Օ Ր Կ Ի Մ Է Ջ

ԿԱՐԵՄԵՔԵՆԱՆԵՐԻ ԱՄԵՆԱԸՆԴԱՐՁԱԿ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ։

Ծախում է ամենալաւ համարված կարեւորեցնաներ նպատաղ նոր գործիչներով և նոր պատուանդաններով, որոնք պահպանում են փչանալուց, գործելու ժամանակ աղմուկ չեն հանում և թիթե ընթացք ունեն աշխատանքի ժամա-նակ, այնպէս որ ամենաթոյլ և ծեր մարդիկ կարող են նրանց կառավարել առանց ոյժերը սպառելու։ Ծախվում է

ԿԷՍ ՄԻԼԻՏՈՆ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐԻՑ ԱԻԵԼԻ ՏԱՐՎԱՅ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ։

Այս իրողութիւնը ամենալաւ ապացոյց է Ձինգերի կարեւորեցնաների համար։

ՆԱԽԱԶԳՈՒՇՈՒԹԻՒՆ. Զինգերի իսկական կարեւորեցնաները մեծ վարկ ունեն, որովհետեւ իրանց գեղեցիկ յատկութիւններով ամենքին գնայեցնում են և այդ պատ-ճառով ուրիշ գո- առ անհո նրանց կեղծում են և ծախում են Ձինգերի իսկական կարեւորեցնաների տեղը։ Զգուշացնում եմ ձեզ, որ Ձինգերի իսկական իւրաքան-չիւր կարեւորեցնան The Singer Manufacturing C-օ ֆիրմայից ունի գործարանի գրոշմներ մեքենայի կոթի և մամուլի վրա. The Singer Manufacturing C-օ

Գ. Ն. ՅԵԼԻՆԳԵՐ, ԹԻՖԼԻՍ, ԳՕԼՕՎԻՆՍԿԻ ՓՈՂՈՑ, ՏՈՒՆ ՄԻՐԻՄԱՆՕՎԻ

ԲԱՌՈՒՄԻ մէջ Պօլիտէխնիկայ փողոց, տուն Թերզի-Օղլի։

ԲՈՒԹԱՅԻՍԻ մէջ Միխայիլովսկայա փողոց, տուն Զնէչեքերի։

ԲԱԳՈՒԻ մէջ Միխայիլովսկայա փողոց, տուն Միրզա-Աւազովի։

Իւրաքանչիւրին միջոց տալու համար ձեռք բերել Ձինգերի ամենաօգտակար և իսկական կարեւորեցնան կարելի է գնել փոքր մուտքերով, այսինքն շաբաթական 1 ր. 50 Կ. վճարելով առանց իսկական գինը բարձրացնելու։ Հնացած մեքենաները խանութը փոփոխում է։

44—50 (1)